

Jordi Guardans: Planeta Balalaika. L'enlairament elèctric cap a casa. A propòsit de la publicació de Jordi Guardans: *Planeta Balalaika*. Ed. Emboscall. Prima matèria, 63. Vic, 2007.

Per primera vegada en Jordi Guardans sembla que té la necessitat d'encapçalar *Planeta Balalaika* (1), el seu darrer poemari, amb cites. Dues d'elles es refereixen a dos homes de ciència interessats especialment per l'activitat mental, i així doncs per l'òrgan segurament més sensible, el disc dur i el programa o programes des del qual es regeixen les nostres activitats. Què en sabem a dia d'avui d'aquest artefacte cos-esperit, i sobretot del nucli central des d'on deu actuar allò que anomenem ànima? La primera cita és poètica i esperançada, deguda a Santiago Ramón y Cajal que, a *Recuerdos de mi vida*, es refereix ensonyadament a les motivacions que el portaren cap als trenta-cinc anys -parlo del 1887- a dedicar-se de manera exclusiva a la investigació del sistema nerviós en general i a l'activitat neuronal en concret. Quan amb la voluntat d'endinsar-se intrèpidament en el laberint del que anomena << jardí de la substància grisa >> es proposava d'atrapar << les misterioses papallones de l'ànima >> amb el somni que potser algun dia llur << batre d'ales >> ens oferiria << el secret de la vida mental >>. La segona, contemporània, és de José Luis Bardasano, a qui em sembla cal presentar. És President de la Fundació Europea de Biomagnetisme i Ciències de la Salut i un dels principals experts europeus en Bioelectromagnetisme. L'equip que dirigeix està treballant amb un dispositiu generador de camps magnètics que estimula els centres nerviosos del cervell per tal de recuperar la informació química i elèctrica perduda entre neurones, amb la finalitat de tractar les malalties neurodegeneratives: Parkinson, Alzheimer, Esclerosi Múltiple, Atàxia de Friederich, etc. Ens diu que som éssers bioquímics i biomagnètics perquè les nostres cèl·lules funcionen a base de bioelectricitat i, per tant, generen magnetisme. De manera que en totes elles es produeixen camps electromagnètics que al seu torn poden ser influïts per camps externs, els quals, modulats adequadament, poden ser utilitzats per tractar les patologies que s'hi relacionen. Després ens trobem amb la definició de *sinapsi*, i ara estarà bé citar literalment perquè aquest procés neuronal és el que dona raó, entre d'altres qüestions de més profunditat, a la particular manera en què es diposen gràficament els poemes a *Planeta Balalaika*. Sinapsi, doncs, és com s'anomena << el contacte que estableixen dues neurones entre elles per fer passar els bits d'informació de l'una a l'altra. Per fer-nos una idea, hi ha tantes neurones al nostre cervell com estrelles a la Via Làctia i tantes sinapsis com mil galaxies juntes >>. Ras i curt, el poeta se centra de ple en l'àmbit de l'electricitat. I per aquesta vegada deixa de banda la formalitat del poema individualitzat i enllaça els poemes gràficament amb dues barres que volen reproduir precisament aquest procés de *sinapsi*. Certament, en més o menys mesura, els poemes queden units, relacionats, per aquest fil conductor temàtic –encara que no sempre de manera explícita- de l'electricitat.

En Jordi Guardans ens diu que som éssers elèctrics i que tot és electricitat, microscòpicament i telescòpicament, la tesi de *l'Hermes Trimegist, el que és a dalt és a baix i a l'inrevès*, i és clar, el que és a dins és a fora, tot en sintonia simpàtica relacionant-se a base d'electricitat, de magnetisme; potser coincidint amb el concepte xinès del *Chi* taoista, una entitat energètica i vibratòria que estaria en tots els éssers vius i inanimats, o amb l'energia *kundalini* tântrica. En tot cas, més optimista i utòpic que mai, *ma non tropo*, se'ns presenta amb una esperança que en algun poema arriba a plantejar-se desiderativament fins a la mutació. Ara bé, aquest element temàtic nou que ja s'insinuava en *Abbà* (2), el penúltim llibre publicat, s'encasta en el seu món propi complex i polaritzat, en lluita permanent d'opòsits, en el qual vaig intentar capbussar-me en la introducció de l'antologia *Els àngels i el perill* (3). Així doncs, aquesta font de potencial elèctric omnipresent segueix essent dicotòmica, en lluita des de l'inici de l'inici fins a la resolució final. Si a *Montserrat* (4), el tercer poemari, proposava la seva interpretació de la creació tot mostrant-nos com des del principi *la bèstia*, el mal, s'imbrincava en tot i posava els ous perpetuant-se fins avui, inscrit d'antuvi el seu codi cromosomàticament, i així entrava en la trama complexíssima de la contesa amb les potències angèliques d'un bé que ho té difícil. També és cert però, que hi vèiem llums

intenses, sobretot al final, al setè dia, quan <<hauria de ser/ el dia del protagonisme/ dels àngels/ i no ho és>>. En un poema d'Abbà reblava dient que <<El setè dia/ me'l passo/ ficat al llit/ i dormo i em desperto,/ menjo i no descanso:/ tinc por del llop>> (5). Clar que no ho és de fàcil, però la infantesa –un altre dels *leimotiven* que recorre tots els seus llibres- és una esperança que cal preservar i cap al final de *Montserrat* trobàvem que <<No hi ha més adults/ que 373 monitors/ amb un llum al front:/ són miners de diamants/ que a les cinc,/ amb el primer sol,/ donen per enllestida/ la trobada/ i comencen/ a dirigir les criatures/ que omplen/ l'explanada del monestir,/ cap als 373 autobusos;/d'una manera/ perfectament organitzada.>>. Com diu Eustaqui Barjau tot interpretant l'univers rilkeà de les *Elegies de Duino* <<...el nen està per damunt de l'home, del 'món interpretat': com que desconeix el fet de la mort, la seva vida és energia vital pura, en ella no hi ha dissimulació ni engany mitjançant els afers de cada dia; encara que no la conegui d'una manera reflexiva, el nen viu arran de la Gran Realitat>> (6). Però malgrat la incertesa tenim pistes, <<aquell conte/ dels germans Grimm/ que mai no es van atrevir/ a escriure, continuar/ amb les besades nocturnes,/ eròtiques,/ a l'àngel de la guarda,/ estimar per sempre/ a qui ens ha acompanyat/ pel camí,/ les estrelles enceses/ damunt de Montserrat/ i les casualitats/ gens fortuïtes/ per resistir/ fins a les set/ campanades/ de la nostra mort>>.

El motiu de la infantesa recorre tota l'obra del poeta i també és central en el nou llibre, és l'esperança, o millor dit la fe, perquè com diu Mauricio Wiesenthal respecte del poble jueu en diàspora i d'altres -el poble jueu és un motiu que el trobem en llibres del nostre poeta com a metàfora de l'exili de tots-, hagueren de fer una exhaltació subversiva de la primera de les virtuts teològiques que només coneixen els desesperats: creure més que esperar, creure perquè creient s'espera, creure perquè la fe és estimar, creure per instint de salvació. Fonamentant la fe en una geologia heroica que es remunta al principi del món. Creure perquè som fills dels que van creure, van esperar i van estimar (7). Per tant, en el camí de J.L. Borges, el que anomena de les tres salvacions: la primera seria la del Crist, que és de caràcter ètic; la segona és la de Swedenborg, que és ètica i intel·lectual; i la tercera és la de Blake, deixeble rebel de Swedenborg, que és ètica, intel·lectual i estètica, perquè es basa en les paràboles de Crist, que ell deia que són obres d'art (8). Així seguim en el món Guardans, immersos en una humanitat que ell sent vulnerable, fràgil, ostatge d'aquest malviure que és la vida, protagonistes atrapats al mig de la guerra des del primer dia, exiliats, anhelants i fent equilibris entre el nen i el vell. Dificil, complicat, perquè com deia Wiesenthal en una carta al poeta a què he tingut accés <<probablement al pronunciar la primera paraula prosaica i útil ja vam perdre la innocència del signe>> i només la poesia <<pot retornar-nos als signes màgics, amb paraules desconcertants que signifiquen *allà* quan diuen *aquí*>>. La puresa desencantada que el mateix Wiesenthal, tot referint-se al final del poema "Des de fa segles" (primer de la secció *Anuncis de llum* d'Abbà): <<Als set anys/ se'm va escapar/ el barquet que tenia>>, li recorda que <<Els vaixells dels nens en els estanys, bon amic meu, se'n van sempre amb Rimbaud>> (9).

Com ens té acostumats, Jordi Guardans se situa, en la seva personal visió del món, a la frontera del que seguint Eustaqui Barjau anomenava *arran de la Gran Realitat* (10), amb una veu que Pere Gimferrer qualificava d'<<inconfusible i única>> (11) i Feliu Formosa (12) s'hi referia destacant que <<S'hi mesclen i hi conviuen un to elegíac i un humor que la imaginació i la tendresa no deixen arribar al sarcasme>> així com la sorprenent capacitat de <<forçar la lògica del llenguatge sense perdre ni un bri d'humanitat >>, la <<riquesa verbal enlluernadora >>, i <<una varietat de registres sorprenent>>. Per això, ja d'entrada vull deixar clar que en Guardans, al marge de la moda pel que fa a aquest aspecte –en quasi tots els altres aspectes també-, sempre es manté fidel a una particular verbalització, mai espúria, però sí a les antípodes del que anomeno poesia de *frigorífic*, aquesta que molts poetes, amb una pretesa recuperació de *la llengua* –altra cosa és la creació de *llengua*, i en ambdós casos sovint empresa lloable-, t'obliguen a llegir amb el diccionari i encara amb el

Coromines a mà. És el cas de molts de florejats, que semblen en una competició gens necessària per veure qui la troba més grossa, més desacostumada, més incomprendible, tot complaent-se en una pirotècnia formal que acaba per embullar-ho tot en mers focs artificials.

Partint de la base que a *Planeta Balalaika*, físicament o químicament, tot es mou per l'electricitat, tot, en sentit no metafòric, al poeta li interessa identificar-la en uns àmbits concrets –malgrat la seva omnipresència, li cal delimitar els que considera bàsics-. I estructuralment, com és d'habitud en ell, excepció feta de l'inaugural *Tant de bo que siguin les penúltimes penes* (13) i *Montserrat*, divideix el llibre en cinc seccions: Cristall-1 (onze poemes), Sang (quinze), Sexe (quinze), Vent (quinze), i Cristall-2 (onze). L'inici i la cloenda amb Cristall, no són gratuïts, com tampoc que siguin les úniques seccions en primera persona. Cristall és parlar d'allò més pur que hom pot imaginar, i vol implicar-s'hi amb especial compromís autobiogràfic. Les tres seccions centrals –podríem parlar d'internes respecte les dues primeres i d'externa-interna la darrera- són en tercera persona del singular. En alguns poemes, en tercera del plural per referir-se a la col·lectivitat en la qual –com podria ser d'una altra manera?- s'inclou en el nosaltres, tots nosaltres. Per altra banda no se'ns escapa que quan el poeta parla d'electricitat s'està referint a *espiritualitat*. De la mateixa manera que si a *Planeta Balalaika* no hi ha una secció dedicada a l'amor és perquè considera que tant la sang, el sexe, i el vent, lligats al cristall inicial i final, tots plegats no són altra cosa que el seu referent i es vinculen a la seva recerca. Aviat, amb la seva proposta d'iniciació a través de l'amor, el cristianisme intentà de vèncer la dualitat entre ànima i cos. Des d'aquesta perspectiva, sant Benet, Dante, Goethe, i Rilke podem considerar-los seguidors d'aquesta via, i si el Faust de Marlowe s'enyorava del paganisme, el Faust de Goethe ja tenia clar que l'amor és el camí de la salvació.

Sang.

Pel que fa a la tria de la sang, relacionada, és clar, a l'electricitat-espirtualitat, literalment és el flux que en vetes subterànies ens ressegueix a dolls o recònditament com a combustible de la vida mateixa. Correlat objectiu, pel mal o pel bé, d'una vida que, immersa en la guerra global sempre present en l'autor, podrà aliar-se amb un dels dos bàndols en litigi i podrà ser referent de sacrifici, martiri o santedat, respecte al compromís amb el sagrat -la utopia de la puresa més pura del cristall més pur- o, dualitat, el mateix, respecte l'altra facció de la contesa. I dic jo que un sant deu ser algú que ha aconseguit una possibilitat humana de les més remotes, la qual ha de tenir molt a veure amb l'energia de l'amor. El contacte a màxima potència amb aquesta energia ha de desembocar a la força en una mena d'equilibri en el caos de l'existència, per bé que ni un sant ni molts no poden resoldre aquest caos, perquè el món ja fa temps que hauria canviat. Però és bàsic el seu exemple, uns monstres d'amor com aquests ens indiquen que hi ha possibilitats humanes no tan inabastables, i en tot cas assenyalen el camí (14). Ha de quedar clar però, -molts poemes, sobretot d'*Abbà*, ho posen clarament de manifest- que el poeta no només no es considera catòlic, sinó que té una clara adversió per la jerarquia romana i per les religions establertes en general. Pel que fa al concepte de santedat opina que sovint és molt més fàcil de trobar-la en altres àmbits molt menys prestigiat.

A la mateixa sang hi ha el codi de la lluita, del sacrifici, del crim general. Tan bàsicament humana que a l'hora de parlar de la puresa, de la utopia del cristall, en Jordi Guardans l'ha d'encarar de manera ineludible. Així, en el context quotidià de la cuina, al primer poema de la secció ja ens trobem que <<... de sobte va tenir la lucidesa/ que el vi negre amb ganivet/ el feia valent/ per plantar cara a l'amenaça/ del martiri del cérvol,/ desagnant-se entre natura/ verda i eternament./ Es va beure el vi d'un glop/ i va desar el ganivet/ a la salut dels aniversaris/ d'aquells que maten/ la llavor negra.>> En el mateix context i en semblant tesitura <<...La tristesa/ l'acompanya a cuinar/ el millor que sap: vol fer,/ de la carn sacrificada,/ de les faves i del brou/ guspises de celebració/ de la

bona sang terrestre,/ esperança extraterrestre i/ festa de tots els sants./ Té, procura, la cuina neta:/ i per les rajoles i l'extractor/ regalimen gotes de suor i/ de llàgrimes.>> El poema que tanca aquesta secció, en tercera persona del plural que ens inclou a tots, es configura a base d'interrogants programàtics, el primer i el darrer dels quals són els següents: << És possible imaginar que la sang/ ens porti el record, el mitjà/ i el destí de ser mutants?>> i per acabar << Tindrem bona sang a les venes/ per defensar l'energia de la/ nau cap a l'aventura nova?>>.

Sexe.

Podem interpretar el sentit del sexe -com la sang, també qüestió interna que afecta al compost humà- en relació a la més comuna possibilitat d'intercomunicació, de comunió, entre humans. Diria que en Guardans entén la sexualitat com a forma de relació, sigui del gust o l'opció que sigui, no només en un sentit primari -per bé que en aquest cas també veiem com es produeixen amb més o menys intensitat els mateixos efectes- sinó fins als límits transcendents, tântrics, del contacte entre persones. Connexió, transfusió, intercanvi d'electricitat que, com en el cas de la sang, no pot sostreure's a la dicotomia a què està subjecta aquesta dimensió, a la lluita total <<...Des que el desig/ té memòria no ha parat/ de fer connexions,/ bones o dolentes,/ descobrint nova energia/ des del primer foc...>> perquè, en un altre poema, << Sovint el desig és com/ un cavall que ha fugit/ de l'incendi de les pastures/ cap a la muntanya del mar/ i s'ha salvat per la frescor/ de l'aigua que nit rera/ nit espera les estrelles/ del Pacte escrit i signat:/ tractat de pau desconegut/ o no tant...>>. També hi trobem desengany, exili, la melangia, l'enyorança i l'orfenesa del Cristall: << El plaer li sembla una llàgrima/ buida, desesperant, sense sentit,/ i es pregunta si ha valgut la pena >>, tots ens hi podem reconèixer. Malgrat tot, al final, esperança, << Tot pensant aquestes coses/ és més cos que mai, i agafa tota/ l'energia possible, que és/ font de sexe i aliment de sants.>> L'onanisme també hi té cabuda, i el veiem a *plein aire*, en connexió natural, còsmica, eucarísticament: << S'hi acosta descalç, i obre/ un diàleg que sua, es percaça,/ i es despulla com tot el que/ l'envolta; allà, estirat entre les/ espigues. Triga en masturbar-se/ entre formigues: petit, humil,/ davant la generositat de la terra>>.

Estem acostumats, i aquest darrer lliurament no és una excepció, que el poeta s'agradi barrejant registres, potser per refrescar, per airejar, i alguna vegada amb to humorístic, enjogassat, per divertir, per divertir-se. *Planeta Balalaika* el trobem doncs, esquitxat -totes les seccions i amb estratègica dosificació- pels que es podrien qualificar *poemes d'història quotidiana*. Però no ens enganyem pas, únicament es tracta d'un altre registre, un altre plantejament, en uns poemes que sota l'aparença de vida quotidiana la subverteixen metafòricament i van a parar al mateix lloc. Potser, degut al seu marc realista, encara són més eficaços i fan més via per la cinta transportadora que ens situa arran, i travessant fins i tot, el llindar de la *gran realitat*; això sí, cal atrapar-ne les claus, però això com en els altres poemes. Un exemple és el del noi que tot anant pel carrer, tremolant en ple hivern, precisament el dia de cap d'any, li cauen al cap calçotets i mitjons blancs -com si de neu es tractés- llençats per un altre desesperat. Però tot se soluciona i al final intentaran plegats <<... d'arreglar els ploms/ del llit apagat>>. Electricitat.

Vent.

Aquest àmbit és extern i intern alhora. Em sembla que cal interpretar-lo en el sentit dels imponderables de la vida. Ja des del moment del part i fins i tot abans, naixem empesos per un vent que marca a cadascú unes cartes, externes i internes, que li caldrà jugar. Si el vent simbolitza l'alè del planeta, també simbolitza el seu destí i en conseqüència és dual. De la mateixa manera que

ajuda un veler a navegar també hi ha ventades que ho destrossen tot, ventades d'aparença negativa però que a la fi resulten salvadores i a l'inrevés, i a l'home li falta perspectiva del seu sentit inescrutable. Neteja fins a deixar els cels més blaus, més prístins, o embruta i congria tempestes de sorra o de neu, la bellesa o l'horror, la lucidesa més vital o la més depressiva que pot empènyer fins a la decisió d'un suïcidi inapel.lable. Naveguem gràcies o desgràcies al vent i si és alè de vida, exterior i interior, empaita a l'amor o al desamor, o a tot el contrari.

La pluja seria un símbol proper, però mentre aquesta és connotada de fertilitat o a l'inrevés, dona o treu vida, el vent la dirigeix, és alè en perpetu moviment que remou o estabilitza, sempre temporalment, tot unint el de sobre amb el de sota, el nord amb el sud, l'est amb l'oest. Miquel Àngel a la Capella Sixtina, explica iconogràficament la creació de l'home, el moment suprem d'insuflar-li l'alè, amb un Déu sostingut i agombolat per criatures angèliques com una ventada que s'apropa, els ropatges i els cabells al vent, mentre els dits no acaben de tocar-se, és just el moment abans del contacte elèctric, de la sinapsi original. Ja tot dependrà de l'home, de com jugarà el seu joc amb les seves cartes i els imponderables, tindrà lliure arbitri fins a la mort o segons Swedenborg fins i tot més enllà d'aquesta.

Com sempre en Guardans, trobem els inferns dels crims i les putades però també sempre, i a *Planeta Balalaika* diria que amb més intensitat, l'esperança. Una llum que aquí són moltes bombetes de molts wats o fulgurants llampecs de fe en una utopia que ens hauria de portar pel bon camí de retorn a casa, que si més no ens fa creure en la possibilitat de l'inici de la travessa que ens allunyarà d'aquest exili: l'evolució, la mutació. En aquest sentit l'últim poema de la secció comença malament <<Extén incendis àvidament/ i empaita grans onades de perill/ com si tots fóssim culpables...>> però acaba certament esperançat <<Onegen banderes al cor/ que si volen es connecten/ amb la gran xarxa d'humanitat/ cansada de la mala sort,/ consol i nens que recorden/ caramels extraterrestres. Vent.>> En l'entremig, la ventada-temps-mort que a la residència dels avis se'ls va emportant de mica en mica com llumenetes. Els somnis del geriàtric són <<...silenci infantil/ que retorna poderós,/ armat de contes/ que ja ningú/ no podrà matar:/ retorna/ la possibilitat/ que guanyin els/ nens la partida/ de les meravelles.>> També l'esperança en aquell que <<...quan bufa un perill de mil/ dimonis i és tempestes/ interiors d'un desert/ que l'encega, té la fortuna/ de les campanades que/ el recolzen/ d'acord amb la seva/ tristesa o alegria./ Hauríem de néixer tots/ als campanars.>> També poemes d'aquells d'*història quotidiana metàfora*, a destacar el de qui avisa el lampista perquè s'ha quedat sense aigua i de les canonades només surt <<...un aire poderós/ amb olor de gessamí...>> i...prefereixo no desvetllar l'enjòlit. Però sobretot el de la dona assabentada que està atenta i fa molt de cas a <<...l'anunci de la parada/ de l'autobús de cada dia (...) sentint-se/ dirigida per una/ força molt intel.ligent...>> i es farà operacions d'estètica, s'atiparà de xocolata, s'haurà de tornar a operar fins que <<...un dia es peta/ de riure amb el nou anunci:/ l'estrena d'una pel.lícula/ de ciència ficció/ que es diu: "Estàs/ fent contacte amb casa teva">>. Sap perfectament que l'estan posant a prova <<...per saber si està/ disposada a ajudar/ amb la seva soledat/ els solitaris...>>. Són coses del vent que anima aquest Planeta Balalaika.

La nau Planeta Balalaika.

Així com deia Christine Kaufmann (14) i molts d'altres, que el fet d'imaginar un Déu ja és un punt per poder creure-hi, el fet que els humans sentim que vivim un exili ja fa pensar en la nau que ens ha de portar cap a casa, la pàtria del nom autèntic de cadascú, aquella de què parla l'última estrofa del primer poema de *Tant de bo que siguin les penúltimes penes*: << El foll no té cura,/ diu que el blat li parla/ d'un planeta màgic/ on pot arribar-se/ menjant pa tothora./ Pa de molla blanca>>.

Planeta Balalaika s'inicia (Cristall-I) amb aquesta idea de la nau esperançada que s'enlaira cap a la casa autèntica <<Cartes d'esperança/ enviades a dures penes/ per la nau que s'envola./Empremptes de dignitat/ humana en el llarg viatge./ superant les llàgrimes/ i la desesperació/ de la bona gent... >>, la que ara per ara té el seu referent en l'enyorança d'allò que significa el cristall més pur, i per al poeta és una desiderata perquè molta gent <<...es desperti/ amb el cafè ensucrat/ i miri embadalida el sucre/ cada granet com un cristall,/ un testament que ve de lluny/ i va més lluny encara,/ a la recerca, malgrat la por,/ del Castell de llum...>> El poeta vol << explicar com canta/ el cristall de l'ànima:/sembla campanetes/ de Nadal i sirenes/ d'urgència.>> i el poemari respon a aquest imperatiu, explicar com va la marxa cap al país d'origen, la casa bona. De moment però, com els jueus perduts pel desert a la recerca de la terra promesa, seguint o no senyals, falses o autèntiques, seguint guies o no, falsos o autèntics, per bé que en el seu cas amb l'aposta per una fe elèctrica que, com deia, per a ell ha de portar a l'evolució fins a la mutació, de camí cap a casa. Perquè no hi ha altra sortida i s'imposa la necessitat, perquè se sent exiliat, hostatge d'una melangia que fa morir de tristesa, d'enyorança. De fet, l'últim poema (Cristall-II) és conclusiu en aquest sentit <<...només un misto/ ens encendrà la flama de la cuina/ del menjar vell que ens guia en el viatge./ Ensumarem la terra a les safates,/ i ens omplirem els plats amb l'esperança/ que aquest viatge té una perspectiva:/ som des de Mart planeta diminut/ i tot seguit un punt la nostra lluna:/ som electrons, petons i rovellons/ entre la molsa. Amor i fortuna/ amb all i julivert, el cor de brasa,/ és el retrat, la mida del poeta/ que com tothom l'acaba vessant sempre.>> i en Jordi Guardans s'hi mostra nu, humil, i en professió de fe <<...el que visc ho dono al telescopi/ tímidament, sóc volts que van de festa:/ ple de desig dels peus quan es despullen,/ faig comunió, rampell i bona cosa,/ descalça fam de pluja beneïda:/ aigua i cristall, cometes amb muntanyes:/imaginant l'exili que s'acaba.>>

Consultat el poeta, es veu clar que el nom de la nau, del planeta, ha de ser Balalaika, i per molts motius completament acordats amb el món i el sentit que en el poemari s'hi exposa. Ell entén que Rússia és el país que més estima la poesia i essent així no li estranya que l'instrument, la sonoritat, que expressa la seva ànima sigui precisament la balalaika. Per a ell és l'evocació de la melangia alhora que participa de la tendresa, la delicadesa, i la puresa quasi angèliques de l'arpa. L'arpa -diu- seria més com el cristall, allò més pur, però a la balalaika, la melangia la humanitza i la fa el correlat del nostre enyorat navegar. Rússia té les nits blanques i la neu, i el gel, que també es relacionen amb el cristall i la puresa, tot creant una capacitat de supervivència que en el fred polar és quasi impossible. Per altra banda, aquest país ha estat protagonista principal dels passos, dels experiments, més importants de la humanitat per tirar endavant. Des del refinament quintaessenciat de l'aristocràcia tzarista i el seu menyspreu pels altres, a la revolució inajornable, sempre tot impregnat de profunda religiositat en el sentit no confessional del mot; sempre al límit de les seves forces per avançar. El so malenconiós de la balalaika és tan aplicable a la bellesa quasi angèlica d'uns Romanov, com a la misèria més famolènca de qualsevol mare coratge apallissada per la injustícia, però sobretot al devenir d'un poble que no ha volgut acotar mai el cap i sempre ha hagut d'acabar fent-ho. Que significa la utopia de la revolució a la recerca de la dignitat, del paradís a la terra. Sempre en perpetu *tour de force* per suportar i aixecar-se amb altivesa, sempre amb l'estrella a la proa de la nau i sempre trepitjada. Un poble tan identificat amb la lluita de què sempre parla el món Guardans -entre el gel i el foc, dual, en perpètua lluita entre els extrems- i sempre fracassat, que no és estrany que la balalaika i el seu so de melangia absolutament i humanament transparents l'hagin anat a trobar a l'hora de pensar per a aquest llibre de poemes en un nom per a la utopia d'aquest planeta que l'anomeni i que el defineixi com a símbol de totes les il·lusions frustrades. El penúltim poema del llibre, "Glaçat és el vals de matinada", n'és la clau, ens parla de tot això i estarà bé transcriure'l sencer. I avui mateix, Rússia segueix essent una tristesa i una ràbia insondables, més limusines que a Central Park avançant desferres aguantades amb quatre filferros, la paradeta que és un coixí amb les insígnies caducades del partit omnipresent al costat d'una lona-anunci que tapa la

façana de dos palaus per refregar-te a escala sobrehumana un Rolex d'or, dualitat, els rots i la misèria. Planeta Balalaika.

Carles Guillén i Selva

- 1.- Planeta Balalaika. Ed. Emboscall. Prima matèria, . Vic, 2007.
- 2.- *Abbà*. Ed. Emboscall. Prima matèria, 50. Vic, 2006.
- 3.- *Els àngels i el perill*. Ed. Emboscall. Nova Carpeta, 1. Vic, 2006. Tria i introducció de Carles Guillén i Selva.
- 4.- *Montserrat*. Ed. Emboscall. El taller de poesia, 77. Vic, 2003.
- 5.- Op. cit. 1. "Aquesta setmana". Secció *Planeta de sang*. Pàg. 39-40.
- 6.- Eustaquio Barjau: *Rilke*. Ed. Barcnova. Barcelona, 1981.
- 7.- Mauricio Wisenthal. *El esnobismo de las golondrinas*. Ed. Edhasa, 2007. Pàg. 963.
- 8.- Entrevista de Christian Wildner realitzada el 1984 a Jorge Luis Borges sobre el científic i visionari suec Emanuel Swedenborg (Estocolm, 1688- Londres, 1772). Entrevista que integra el pròleg a la primera traducció castellana de *Emanuel Swedenborg. El Cielo y sus Maravillas y el Infierno*. Editorial Kier. Buenos Aires, 1991. Pàg. 15-19.
- 9.- És clar que es refereix al reconegut "Le bateau ivre": <<Si je désire une eau d'Europe, c'est la flache/ Noir et froide où vers le crépuscle embaume/ Un enfant accroupi plein de tristesse, lâche/ Un bateau frêle comme un papillon de mai>>.
- 10.- Op. cit. 3.
- 11.- Pere Gimferrer al pròleg d'*El Rèquiem blau*. Ed. 62. Els llibres de l'escorpí, 195. Barcelona, 2002.
- 12.- Feliu Formosa al prefaci del CD *Ester Formosa canta Jordi Guardans. Sola com el poeta*. Edició de K Indústria. Barcelona, 2007. Quinze cançons, no poemes, amb lletra i música de J. Guardans; direcció musical i piano de Maurici Villavecchia.
- 13.- *Tant de bo que siguin les penúltimes penes*. Ed. Columna, 126. Barcelona, 1994. 18è Premi Marià Manent.
- 14.- Per al nostre autor la germana carmelita descalça Christine Kaufmann (Baden, 1939 - Mataró, 2006), amb qui l'unia una bona amistat, ultrapassa amb el seu misticisme els límits d'una religió concreta i és un bon exemple del seu guiatge, l'autèntic carisma del Carmel.